PENGEVIRKE

ØKONOMI • MILJØ • KULTUR • SOSIAL OMSORG

nr.3 2007

SE FOTOGRAFEN MIKKEL ØSTERGAARDS VERDENSBILDER

DESIGNVESKER MED SOSIAL PROFIL

KNUD FOLDSCHACK TILTREKKER PROSJEKTER

NORSKE YNGHILD REDDER LIV I ZIMBABWE

TEMA: DET GODE INITIATIV

DET GODE INITIATIV

ISSN 1399-7734/Online: ISSN 1901-2020

PENGEVIRKE 3-2007

Utgis av Merkur, Danmark og
Cultura Sparebank, Norge.

Web
www.merkurbank.dk
www.cultura.no

Redaksjon
Nina Høst-Madsen (ansvarlig i Danmark)
madsen@merkurbank.dk
Arne Øgaard (ansvarlig i Norge)
Arne.oegaard@steinerskolen.no
Jannike Østervold (sekr.)
jannikeo@cultura.no

Journalistisk konsulent
Thomas Aagaard Skovmand
thomas@aagaardskovmand.dk

Layout/design
Blot Design
www.blotdesign.dk

Oversettelse
Anne Sofie Sørbø

Utgis
Fire ganger i året
Neste gang desember 2007

Opplag
9.300

Frist
Bidrag til neste utgave kan sendes pr. e-post
til Pengevirke senest 20. november 2007

Trykk
Scanprint A/S

Tema denne gang
Det Gode Initiativ

Abonnement
150 kr for fire utgaver.
Benytt konto:
Cultura: 1254.96.00555
Merkur: 8401-9180227

Forside:
Kvinne foran sitt hjem i slumby i Uganda
Av Mikkel Østergaard
www.mikkelostergaard.dk

Holdninger og synspunkter som kommer til utttrykk i bladet i de enkelte artikler og innlegg, er forfatterne selv ansvarlige for. De er dermed ikke nødvendigvis uttrykk for redaksjonens synspunkter.

NORDISK MILJØMÆRKNING 541 006

FSC Mixed Sources
Product group from well-managed forests, controlled sources and recycled wood or fiber
www.fsc.org Cert no. SW-COC-1221
© 1996 Forest Stewardship Council

VI ELSKER Å FORTELLE HISTORIER om det gode initiativet som blomstrer. Historier som ofte blir fortalt via en heltelignende skikkelse. En Robin Hood eller en Lady Diana. Helter som endrer på noen forhold, men som først må gå gjennom mange prøvelser. Akkurat som i eventyr. Ved å bruke ordet "gode" har vi allerede tatt stilling. Kanskje kunne det tenkes at initiativene har noen utilsiktede og mindre goder sider? Forhåpentlig gjelder det ikke for de initiativene som er omtalt her i dette nummeret av Pengevirke. Vi vil nemlig gjerne fortelle kundenes historier. Og vi har jo nærmest kun gode initiativer å fortelle om her i bankene - jevnfør våre etiske kriterier for å låne ut penger. Les derfor om jenta som etter en uke i Zimbabwe gikk i gang med ulandsprosjektet "Sabona". Eller les om sysselsettingsprogrammet "KREM" som har en uhørt høy suksess. Les også om de unge veskedesignerne som gikk i dialog med en antropolog eller les om de gode prosjekters advokat, Knud Foldshack.

Og for å sikre at historiene når sikkert i havn hos lesere på den andre siden av Kattegat, har vi valgt å oversette tekstene. Men ikke nok med det. Vi har også laget en mindre relansering av bladets layout, så øyet bedre kan fange en historie om et godt initiativ.

KREM – KREATIVT OG MANGFOLDIG ARBEIDSLIV

Side 14-15

YNGHILD SOLHOLM REISTE SOM 22 -ÅRING ALENE TIL ZIMBABWE

Side 16-21

SLIPP BØKENE LØS! GJØR HELE VERDEN TIL ET BIBLIOTEK

Side 22-23

KNUD FOLDSCHACK TILTREKKER GODE PROSJEKTER

Side 24-25

DESIGNVESKER MED SOSIAL PROFIL

Side 26-27

LES OGSÅ

SIDE 4-5
Småtnytt

SIDE 6-7
Fotograf Mikkel Østergaard

SIDE 8-11
Culturanytt

SIDE 30-31
Poul Nyrup

SIDE 28-29
Dialogos

SIDE 32-33
Sosialentreprenøren

SIDE 34
Kommentaren

SMÅNYTT

ØKOLOGISK PÅ FILIPPINENE

Miljøforkjempere på Filippinene har arbeidet med å lære opp bøndene i økologiske dyrkningsmetoder. Men de oppdaget at hvis dette skulle bli en realitet, måtte det også være et omsetningsapparat for økologiske produkter. Det var også behov for en omsetning hvor ikke det meste av inntektene gikk til handelsleddene, men hvor en rimelig del kunne tilfalle bøndene. Et slikt system er nå i full gang under navnet Bukidnon Organic Products Corportation. Les mer om deres innsats og utfordringer på www.truthforce.info

GRATIS GIR GJENBRUK

På Svartlamoen i Trondheim er åpnet en gratisbutikk. Hen kan du bare ta med deg de varene du måtte ønske. Men butikken blir ikke tømt av den grunn.
Det er stor tilstrømning av folk som gjerne vil gi bort TV-skjermer, dresser og sportsutstyr.
Kundene kommer fra alle samfunnslag, og arbeidet er basert på frivillig innsats.

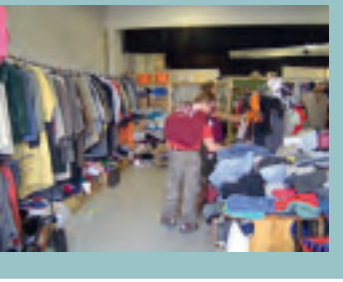

ØKOLOGISK ER BEST

Gjennom ca. ti år har den amerikanske forskeren Alyson Michell sammenlignet økologisk dyrkede tomater med de som er dyrket konvensjonelt. Hun har funnet at de økologiske innholder en betydelig større mengde flavonoider. Dette er en gruppe stoffer som har en positiv virkning i forhold til både hjerte-karsykdommer og kreft, og spesielt i forhold til prostatakreft. Noen tomatsorter reagerte bedre på den økologiske dyrkningen enn andre.
Dette er et av mange eksempler på at økologisk dyrkning kan være positivt. Likevel vil mange forskere hevde at det ikke er bevist at økologisk er best, og de vil peke på at det alltid er mange ulike forhold som kan innvirke på kvaliteten til de ulike jordbruksvekstene.

ØKOLOGISK ØKER

Uansett hva ulike forskere måtte mene, så er forbrukernes interesse for økologiske produkter stigende, og da spesielt i Oslo. Fra august 2006 til august 2007 steg salget av økomat med 64%.

FORSKNING PÅ BRUK AV ØKOLOGISK MAT

Økologisk skolemat, økologisk festivalmat og økologisk kantinemat sto i fokus da iPOPY-prosjektet (Innovative løsninger for økologisk mat i offentlige serveringstilbud til barn og unge) hadde sitt første arbeidsmøte. Forskere fra Danmark, Finland, Tyskland, Italia og Norge deltar i prosjektet, som ledes av Bioforsk Økologisk. Statens institutt for forbruksforskning (SIFO) deltar også.
Prosjektleder Anne-Kristin Løes forteller at de skal sammenlikne strategier og virkemidler i de ulike landene for å stimulere til økt bruk av økologiske matvarer i offentlig regi. Videre skal viktige produktkjeder analyseres for å avdekke utfordringer og foreslå kvalitetskriterier. Ordningene for sertifisering (Ø-merking) av serveringssteder skal sammenliknes og vurderes. Prosjektet skal også undersøke ungdommers holdninger til og opplevelse av økologiske mattilbud, og hvordan økologisk mat trekkes inn i undervisningen. Den siste arbeidspakken vil undersøke hvordan økologiske mattilbud i skolen påvirker hva elevene ellers spiser, og hvilke effekter dette kan ha på helsen deres.
Det første arbeidsmøtet ble holdt på storgården Fokhol på Stange i Hedmark. Her er det allsidig biodynamisk drift, men også eget gårdspensjonat i et tidligere gamlehjem. Dette var passende omgivelser for et kreativt og viktig møte.

UT MED GIFTIGE ROSER

I Ecuador har roseeksport vært en viktig inntektskilde. Men bruk av kreftfremkallende pesticider, dårlige arbeidsforhold og utarming av dyrkningsjorden har vært konsekvensene. Som et alternativ er det nå innført dyrking og tørking av økologisk frukt. I 2005 ble selskapet Terrafertil opprettet, og de henter sine råvarer fra små økologiske gårder. Bøndene fra disse gårdene får både jordbruksrådgivning og de får 70 % bedre betalt enn de som arbeider i roseindustrien. Terrafertil leverer varer til FairTrade handel.
Kilde: TruthForce

LÆR HVORDAN DU KAN BIDRA TIL POSITIV ENDRING I VERDEN

Neste høst begynner folkehøyskoleprogrammet The International Youth Initiative Program (YIP) i Järna, Sverige. Det er en opplæring for sosiale entreprenører i alderen 18-25 år hvor du gjennom ett år lærer hvordan du kan virkeliggjøre dine idéer.
Få en forståelse av verdenssituasjonen og det globale samfunnet gjennom kurs med mennesker som har erfaring fra aktive internasjonale initiativer, bedrifter og organisasjoner. Du vil også lære ferdigheter som ledelse, idérealisering og bærekraftig ressursutnyttelse, øve kreativitet og samarbeid. I tillegg til teori vil du få praktisk erfaring ved å delta i et pågående sosialt og økologisk bærekraftig prosjekt i et fremmed land, og ved å arbeide med å utvide virksomheten til en lokal svensk bedrift eller organisasjon.
Mer informasjon er tilgjengelig på: www.yip.se

TEKNOLOGENE VIL MILJØ

60% av teknologene i Norge sier at de ønsker å arbeide med miljørelaterte oppgaver. Hvis de i tillegg kan arbeide i et godt arbeidsmiljø viser det seg at lønn ikke er mest avgjørende for hvilken arbeidsplass de velger.

BRASIL: VANNKRAFT MED KLIMAKONSEKVENSER

I Amazonas er det påvist at utslippene fra vannreservoaret til Balbinademningen er 26 ganger høyere enn et tilsvarende stort kullkraftverk! Dette skjer fordi skog og annen vegetasjon som oversvømmes under neddemming, sakte blir nedbrutt, noe som fører til utslipp av karbondioksid og metan.
(Kilde: "Vann og konflikter" mai 2007)

NØKKEL TIL VERDEN

Av Nina-Høst Madsen

38-ÅRIGE MIKKEL ØSTERGAARD HAR SOM FOTOGRAF REIST I MER ENN 30 LAND. KAMERAET GJØR DET MULIG FOR HAM Å KOMME INN HVOR FOLK ELLERS IKKE KOMMER, MENER HAN.

"NÅR MAN KOMMER TIL ET NYTT LAND, ser man tingene med friske øyne. Det gjør man ikke alltid her hjemme, hvor mange ting bare hører til hverdagen".
Slik sier fotografen Mikkel Østergaard om forskjellen på å ta bilder i Danmark og i det store utlandet.
Fotografen, som nettopp nå utstiller sine fotografier hos Merkur i København, har reist i over 30 land og blant annet bodd et halvt år i Kambodsja.
For fotografen er nøkkelen til å få adgang til relevante steder å ta fotos med hans kamera. Med det i hånden blir han lukket inn og akseptert steder, man som normal turist ikke gjør det.
"En av de tingene som jeg alltid forsøker å gjøre når jeg er ute på en reise, er å bo hos en familie et par dager. Dermed kommer jeg tett på mennesker og opplever deres hverdag. Etter en halv dag er kameraet ikke så spennende lenger, og så er det at bildene nesten kommer av seg selv."
Mikkel Østergaard fotograferer for forskjellige oppdragsgivere - blant andre Dansk Røde Kors, Folkekirkens Nødhjelp og Amnesty International, samt utenlandske medier som Stern Magazine, Der Spiegel og Time Magazine.

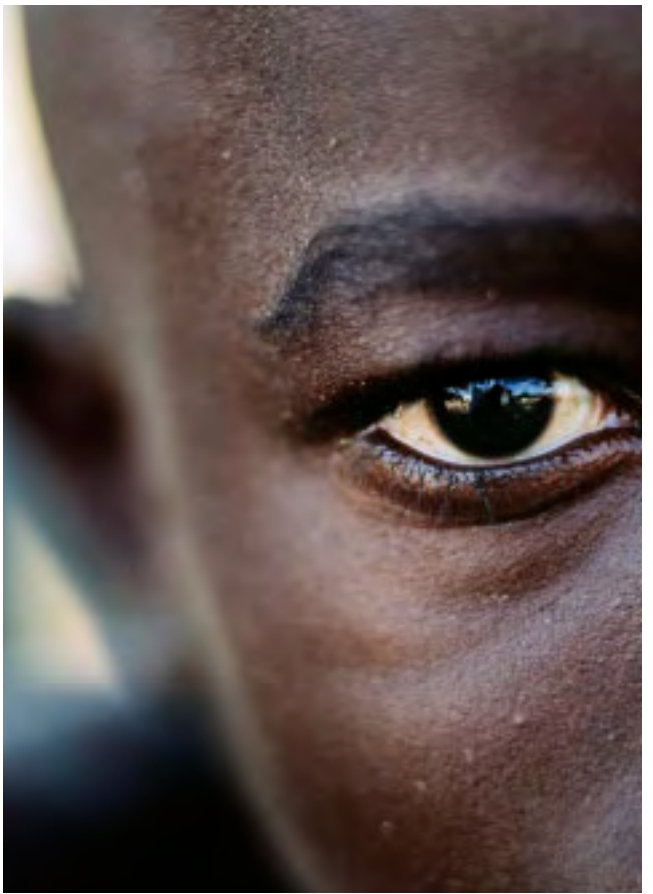

Tidligere barnesoldat i Liberia

Foto: Mikkel Østergaard

Fotografens farfar, Poul, i sitt hus kalt for Kahytten.

Familie i Kambodsja samler plastikk og metall på søppelplass for å selge det videre

Leir i Kongo for flyktninger fra Rwanda

NYTT FRA CULTURA

NYTT OM NETTBANK

E-FAKTURA
Nå kan Culturas nettbank tilby e-faktura. Dersom du har e-fakturaavtaler i annen bank, vil du heretter kunne betale dem i Culturas nettbank.
Les mer om e-faktura på efaktura.no.

SIKRERE NETTHANDEL
Nå kan du opprette passord for sikrere netthandel. Det gjøres i nettbanken. Løsningen kallles "Verified by Visa".
Les mer om dette på www.cultura.no.

KONTROLLER E-POSTADRESSEN SOM LIGGER UNDER "MIN PROFIL"
Alle nettbankbrukere kan benytte seg av tjenesten GiroMail, det vil si at du får meldinger om innbetaling til din konto tilsendt pr. e-post istedenfor på papir i posten.
Vi vil sterkt anbefale at alle som har mulighet for det bruker GiroMail. Dette er miljøvennlig, vi sparer transport og porto, og de fleste av oss har ikke behov for å skrive ut meldingene på papir. Du får meldingen allerede samme dag som pengene går inn på konto.
Cultura Bank har tatt i bruk en ny rutine, som sikrer at e-postadressen hos BBS (Bankenes Betalingssentral) automatisk blir oppdatert når du endrer e-postadressen under Min Profil i nettbanken. Vi ber alle nettbankbrukere om å kontrollere at e-postadressen som ligger under Min Profil er den du vil ha tilsendt dine meldinger om innbetaling til.
Det blir ingen endringer for dem som har gjort avtale om GiroFaks.

BEDRE TILGJENGELIGHET

Holbergs plass 4 har lenge vært preget av å være en byggeplass, og heisen har vært stengt i påvente av at ny heis skulle åpnes. Vi beklager de problemene dette har skapt for besøkende som er dårlige til bens eller har med seg barnevogn. Nå males de siste tak og vegger i trappeoppgangen, og den nye heisen er satt i drift. Tidligere stoppet heisen mellom etasjene, nå stopper den på samme plan som inngangen til banken. I forbindelse med bankens møtelokaler i 2. etasje er det innredet handicaptoalett.

NYE ANSATTE

Alice Awyna Nyamogo arbeider med betalingsformidling, økonomi og regnskap. Hun har tidligere arbeidet bl.a. for Redd Barna og Oslo kommune og har økonomi- og regnskapsutdanning fra Kenya, som er hennes opprinnelige hjemland.

Heidi Stevens er ansatt i kundeavdelingen, der hun blant annet tar imot telefonhenvendelser fra kunder. Hun kommer opprinnelig fra New Zealand og er utdannet sykepleier, med tilleggsutdanning i antroposofisk sykepleie.

Kjell Fredrik Løvold er ansatt som leder for låneavdelingen. Han er jurist og kommer fra juridisk avdeling i DnBNor. Han har hatt tillitsverv i Cultura Bank, og har bl.a. vært formann i forstanderskapet.

Morten Blauuw er siviløkonom fra Handelshøyskolen i Bergen. Han er ansatt i låneavdelingen og har erfaring fra arbeid med grønn energi og fra kapitalforvaltning.

EN KURV MED BØKER

I inngangspartiet til banken står det en kurv med bøker. Den som vil er velkommen til å ta med seg en eller flere bøker. Helt gratis. Fenomenet kalles BookCrossing og er beskrevet i en artikkel i denne utgaven av Pengevirke. Prinsippet er enkelt: Den som har bøker til overs, slipper dem fri, så de kan finne nye lesere. En vennlig handling som kommer en ukjent til gode. Hver bok har et identifikasjonsnummer, så hvis finneren går inn på www.bookcrossing.com og registrerer den, kan man følge bokens vandring rundt i verden.
Initiativtaker i Cultura Bank og ansvarlig for BookCrossing-sonen (kurven) er Jannike. Vil du bidra med bøker til kurven, tar hun gjerne i mot (jannikeo@cultura.no) / 22 99 51 97).

NYTT FRA CULTURA

FORTSATT MULIG Å KJØPE GRUNNFONDSBEVIS

Vårens emisjon på 20 millioner er avsluttet, men det er fortsatt mulig å kjøpe grunnfondsbevis fra bankens egen beholdning. Interesserte kan kontakte Morten Blaauw (22 99 51 91) eller Christina Andersson (22 99 51 95).

CULTURA BANK
Et etisk alternativ

ET UTVALG AV NYE UTLÅN

Go Green Holding AS har fått etableringslån med EIF-garanti. Denne teknologien gjør det mulig at konvensjonelle biler med elektrisk motor kan kjøres uten lange opphold til lading. Teknologien har også et stort potensiale innen nyttetrafikk.
www.go-green.no

Friends Foundation driver **Friends Fairtrade**, en butikk for rettferdig handel i Storgata i Oslo. Alt er rettferdig produsert, og det meste er også økologisk. Butikken drives på non-profit basis. Friends Foundation støtter bl.a. et prosjekt for gatebarn i Cambodsja.
Cultura Bank har i likhet med mange andre bedrifter tegnet avtale om levering av rettferdig kaffe.
www.friendsfairtrade.no

Eirik Gram Franck har fått lån til et Holz100 hus i Hurdal Økologiske landsby. Holz100 er et miljøvennlig hus bygget i massivtre, uten spiker, lim og giftige impregneringsstoffer. Cultura Bank prioriterer økobygg og boliger med felleskapsløsninger.
www.hurdalecovillage.no

End of Europe har fått lån til oppgradering av fiskeværet Hamningberg ytterst på Varangerhalvøya. Det er et viktig kulturminneområde, med bebyggelse tilbake til 1800-tallet og er det best bevarte fiskeværet i Finnmark.

GODE FORSLAG ØNSKES!

Hvordan skal Cultura Bank bli bedre kjent? Vi som arbeider i Cultura Bank tror at banken har et stort potensial for å få flere kunder, så vi kan finansiere mange flere gode prosjekter. Den store utfordringen er å bli bedre kjent. Virker annonsering? Tja, ikke så godt å si. I år har vi to ganger vært med i Dagbladets bilag "Grønne Vaner", det har ikke akkurat ført til at vi blir ringt ned av nye kunder. På den annen side vet vi at det skal litt til før folk bytter bank, så det kan ta tid fra tanken melder seg til en faktisk gjør noe med det. I det siste har vi spurt nye kunder som åpner konto om hvor de har hørt om oss. Ikke overraskende – den viktigste informasjonskilden er andre kunder som forteller om oss.

Derfor håper vi at de forhåpentligvis mange fornøyde Culturakundene vil fortsette å fortelle om oss til sine venner.

Hvis du som leser dette sitter med en god ide til hva Cultura Bank burde gjøre for å bli bedre kjent, uten at det er altfor dyrt, send en e-post til jannikeo@cultura.no.

"NYTT FRA CULTURA" TIL CULTURAKUNDER SOM IKKE FÅR PENGEVIRKE

Hvis du ikke abonnerer på bladet, men ønsker å lese "Nytt fra Cultura" på papir, må du enten kontakte Cultura Bank og bestille Pengevirke eller skrive ut "Nytt fra Cultura" fra Culturas hjemmesider, der nye utgaver av Pengevirke legges ut som pdf-filer.
Det praktiseres frivillig abonnementsbetaling for Pengevirke.

For mye post fra oss?
Hvis du ikke ønsker å motta bladet, eller du får for mange eksemplarer, kontakt Cultura Bank på telefon 22 99 51 99 eller cultura@cultura.no.

Abonnement på Pengevirke
I Norge kan abonnement på Pengevirke tegnes ved å kontakte Cultura Bank. Bladet finansieres ved frivillig fastsatt abonnementsavgift. Selvkost er ca. kr 150,- pr. år. Beløpet kan innbetales til konto 1254.96.00555, adresse Cultura Sparebank, Postboks 6800 St. Olavs plass, 0130 Oslo. Merk giroen "Pengevirke 2007".

TEMA

DET GODE

INITIATIV

YNGHILD SOLHOLM REISTE SOM 22 -ÅRING ALENE TIL ZIMBABWE

BOOKCROSSING
SLIPP BØKENE LØS!

DESIGNVESKER MED SOSIAL PROFIL

KREM – KREATIVT OG MANGFOLDIG ARBEIDSLIV

Av Jannike Østervold

HILDE DALEN HAR STARTET ORGANISASJONEN KREM FOR Å HJELPE MENNESKER TIL Å SKAPE SEG EN ARBEIDSSITUASJON DER TRIVSEL OG KREATIVITET KAN BLOMSTRE. SOM VERKTØY BRUKER HUN EVENTYR OG DRØMMER

"ARBEID GIR HELSE og folk trenger arbeid," sier Hilde Dalen, som har tittelen Luftslottsarkitekt og Regnbuemaker på visittkortet. Hun startet organisasjonen KREM for å hjelpe mennesker til å skape seg en arbeidssituasjon der trivsel og kreativitet kan blomstre. Som verktøy bruker hun eventyr og drømmer.

ARBEIDSPLASSEN – ARENA FOR Å BYGGE HELSE

"I et helseperspektiv er arbeidsplassen en av de viktigste arenaene for å produsere helse. Men hvor skal de 800 tusen som ikke har noen arbeidsplass bygge helse?" spør Hilde.
Ideen til KREM ble født for 2 år siden, da Hilde selv sto i fare for å falle ut av arbeidslivet, og hun måtte bruke sin erfaring fra å veilede andre til å spørre seg selv hva som skulle til for at hun skulle fungere godt i arbeidslivet.
"Det ble klart for meg at for å fungere bra må jeg ha det gøy på jobb," sier Hilde.
"Dessuten må jeg føle at jobben er meningsfylt og utviklende – også for flere enn meg. Og sist, men ikke minst, må jeg tjene penger."
Hun så for seg en arbeidsform med møter mellom mennesker og samtaler. Arbeidet måtte ha positive framtidsperspektiver. Like etter hørte hun Stoltenbergs nyttårstale, der han snakket om å realisere drømmer.
"Jeg tror på drømmer," sier Hilde.
"Når mennesker setter mål i forhold til en drøm, vil de aktivere en stor kraft i seg selv.
Mening og tilhørighet og en opplevelse av sammenheng i tilværelsen er ikke noe som kan tilføres av det offentlige, det er relasjonelt betinget. Mennesker trenger relasjoner og de trenger en arena. Derfor startet jeg KREM, for å hjelpe mennesker til å oppleve verdighet og ta kontroll over sitt eget liv."

METODE

KREM består av høyt utdannede mennesker med for det meste pedagogisk og psykologisk bakgrunn, som er kvalifisert til å gi veiledning, coaching og kurs.
KREMs pedagogiske metoder er basert på et humanistisk syn, på menneskenes rett til valg, på eventyr, myter og historier. På fagspråket "narrativ metode". De bruker mange metaforer og går dypt inn i begreper som arbeid, helse og lykke.
KREM bruker en løsningsfokusert tilnærming, med utgangspunkt i at hver person er ekspert på sitt eget liv.
I KREM skjer møte mellom mennesker, og deltakerne får gode opplevelser av at det nytter. KREM fungerer som brobygger og kan være støttespiller i forhold til både saksbehandlere og arbeidsgivere.
Alle som arbeider i KREM har selv vært gjennom en alvorlig livskrise.
"En stor forskjell mellom oss og de andre som driver med veiledning og coaching, er at når du kommer til oss får du snakke med en som virkelig forstår hvordan du har det – ikke med en som tror at hun vet det," sier Hilde.

DU SER DET IKKE FØR DU TROR DET!

KREM har et slagord: "Du ser det ikke før du tror det".
Tro er også utgangspunktet for KREM formelen:

Det du håper vil du til slutt tro
Det du tror vil du til slutt vite
Det du vet vil du til slutt skape
Det du skaper vil du til slutt oppleve
Det du opplever vil du til slutt uttrykke
Det du uttrykker vil du til slutt bli

Hilde tror at bedriftene vil ha stor glede av å ansette mennesker som har vært i KREM: Hvis du har levd på et minimum av økonomi, er du blitt flink til økonomistyring. Hvis du har vært gjennom kriser, blir du flink til å tåle omstilling. Mange har måttet forholde seg til et stort antall saksbehandlere i ulike etater, de opparbeider endringskompetanse. ”Disse menneskene er blitt tvunget til å bruke den høyre hjernehalvdelen mer, og derfor produserer de ofte annerledes og kreative løsninger,” sier Hilde.

MÅLGRUPPER

KREM vil gjerne være med på å produsere tiltak før mennesker faller ut av arbeidslivet. KREM tilbyr kurs, foredrag, events og coaching til næringslivet, blant annet i hvordan utvikle og øke kreativiteten, hvordan øke trivselen og tilstedeværelsen på arbeid og hvordan forebygge og mestre utbrenthet. KREM tar i mot mennesker som er på attføring og gir gratis hjelp til enkeltpersoner.

RESULTATER

Av 108 personer som har vært hos KREM er 94 formidlet til positiv og meningsfylt aktivitet, 30 til ordinært arbeid, 8 nyetableringer, 26 i regnbueprosess (i KREM systemet) og 30 er i utdanning, attføring eller hospitering. I tillegg er 10 av disse menneskene foreløpig uten positiv endring og 4 har droppet helt ut.

ORGANISERING

KREM har takket nei til offentlig driftsstøtte, de ønsker ikke å miste sin handlingsfrihet.
Organisasjonen er prosjektorientert. Siden høsten 2006 har KREM vært deltakere i HUSK, en nasjonal satsning hvor hensikten er å utvikle nye metoder for samhandling og tverrfaglighet i sosialtjenesten. KREM bidrar med utvikling av nye metoder og med dokumentasjon av hvordan brukernes egen kompetanse kan omskapes til ressurser både for seg selv og praksisfeltet.
Mye av KREMS arbeid er prosjektbasert. To viktige prosjekter:

GJELDSPROSJEKT

Det største hinderet for mange som har vært ute av arbeidslivet og ønsker å komme i arbeid igjen, er gjeldsproblematikken. Høyskolen i Oslo og KREM skal gjennomføre et prosjekt rettet mot en gruppe på 20-30 personer for å utvikle en modell for å håndtere dette. KREM har gode erfaringer med å hjelpe til med reforhandling av gjeld. Prosjektet starter i januar 2008.

BOLIGPROSJEKT

Hilde forteller at KREM nå er med-arkitekter og med på gjennomføringen et bostedsprosjekt, der 12 voksne narkomane og bostedsløse får tilbud om egen bolig. I tillegg lages det en dokumentarfilm om boligprosjektet. KREM er også i kontakt med løslatelsesgruppen på Bastøy for å utvikle et kombinasjonsprosjekt for personer som skal tilbake til samfunnet og trenger bolig.

KREM - Kreativt og mangfoldig arbeidsliv.
Kontorer i Skien og Oslo.
Opplæringssenter i Hønefoss.
www.krem-norge.no

Jeg tror på drømmer, sier Hilde Dalen.

SABONA
- JEG SER DEG

Tekst: Ynghild Solholm / Jannike Østervold
Foto: Privat/Thomas Kaldhol

Ynghild og Mr Nkomazana - 85 år gammel bestevenn

SABONA - JEG SER DEG

YNGHILD SOLHOLM REISTE SOM 22 -ÅRING ALENE TIL ZIMBABWE MED EN DRØM OM Å GJØRE VERDEN TIL ET BEDRE STED. SJU ÅR SENERE STÅR HUN SOM GRUNNLEGGER AV ORGANISASJONEN SABONA SOM OPERERER I STORE DELER AV ZIMBABWE OG PÅ EN UNIK MÅTE HAR SKAPT BISTAND SOM VIRKER. EN BISTAND BASERT PÅ NÆRE OG RIKTIGE VERDIER - BISTAND SOM BYGGER.

YNGHILD SOLHOLM smuglet mat til landsbyfolket da hun skjønte at nødhjelpen fra verden gikk direkte i lommen på politikere og krigsveteraner. Hun valgte å bli i landet til tross for politisk uro, og startet opp prosjekter sammen med landsbyfolk i et land hvor priser og inflasjon stiger hver dag, der banksystemet ligger nede og AIDS-epidemien herjer. Her forteller hun sin historie.

KONSERTEN

Vennene mine og jeg satt ofte rundt kafébordet, diskuterte og løste verdensproblemer. Da jeg fylte 22 år arrangerte jeg en støttekonsert på Musikkflekken i Sandvika. Vi fikk inn 25 000 kroner som jeg ønsket å sende til et bistandsprosjekt. Jeg hørte om en norsk dame som jobbet for UNDP i Zimbabwe, på et senter for fysisk og psykisk utviklingshemmede, og bestemte meg for å sende pengene til henne.
Jeg hadde allerede søkt om permisjon fra jobben for et halvt år for å gjøre tjeneste som frivillig bistandsarbeider. Jeg begynte å spare penger, tok mange forskjellige jobber og reiste til Zimbabwe med en adresse til et barnehjem i Sør Afrika og et telefonnummer på en lapp til en lege på Seychellene i lomma. Planen var å bli i Zimbabwe et par uker for så å finne ut hvor jeg skulle reise og finne meg en jobb. Det var ikke i mitt hode at det var Zimbabwe som skulle bli mitt nye hjem.

AFRIKA - EN FØLELSE. EN MÅTE Å LEVE PÅ.

Det var ikke det Afrika jeg hadde lest om i aviser og sett på TV jeg møtte, da jeg omsider landet i Zimbabwe. Tiden var annerledes. Møtet mellom den moderne verden og det tradisjonelle stammesamfunnet. Kvinnen som bar barnet på ryggen, en pose med appelsiner på hodet, ved under armen og mobiltelefon i hånden. Det var rent i gatene. Jeg hadde en ide om å knytte kontakt med skoleklasser, tanken var å knytte kontakt mellom fem skoler fra bushen og fem byskoler med ti skoler i Norge.
Allerede tredje dag i Zimbabwe satt jeg i en verkstedshall med syv rektorer fra forskjellige skoler. De satt på kasser og ventet på hva de skulle få høre av en liten jente som hadde sin første uke i Afrika. Jeg ønsket også å knytte bush-skoler til prosjektet, og jeg fikk kontakt med en hvit farmer, som fortalte meg om et landbruksprosjekt han hadde gående. Jeg kunne gjerne komme dit og jobbe. Da kunne han også sette meg i kontakt med landsbyskoler.

FARMEN

Jeg skulle reise alene oppover fra Bulawayo mot Gwaii den onsdagen. Grudde meg slik. Men dro ut til bussterminalen med 12 000 zimdollars rundt hvert bein. Hva ventet meg? Det var trær og atter trær før vi stoppet etter fem timer, og sjåføren sa at det var her jeg skulle av. Jeg så kun bushen. Der sto jeg med en bag og så bussen forsvinne over åsen.
Farmen var på størrelse med Asker kommune, og ekteparet kunne ikke skjønne hvorfor jeg skulle komme helt til Zimbabwe for å hjelpe svarte. Prosjektet jeg hadde blitt forspeilet var ikkeeksisterende. Det var en flott farm, og jeg opplevde å leve tett på både elefanter og løver. Jeg sovnet til lyden av sjakalene og sikadene. Bavianene vekket meg om morgenen ved å kaste mangoer på taket. Men det var dager jeg var vitne til psykisk og fysisk overgrep mot de svarte arbeiderne på farmen, noe som ble for mye for meg. Med en Black Mamba utenfor døren en hel uke og hjernevasking som virkelig skremte meg, dro jeg tilbake til Bulawayo for en helg, bare for å få satt hodet på plass. Tilbake på farmen prøvde jeg å fokusere på at dette var en læringsprosess som skulle være med på å gi meg det komplekse bildet av Zimbabwes historie, kultur og samfunn.

DOPOTA

Så kom jeg til landsbyen Dopota, som tok imot meg med åpne armer. Jeg fant fort ut at skolen kun hadde fem lærere på syv skoleklasser. Jeg tilbød engelskundervisning, og kanskje jeg kunne komme og bo der? Det ble tatt opp i skolestyret, i landsbystyret og måtte dessuten bli godkjent av ordfører og høvding. Men jeg flyttet inn i november 1999, og da jeg ble spurt om hvilket hus jeg ville bo i skjønte jeg raskt at jeg hadde valgt å flytte inn i mannshuset. Dette førte til mye sladder, men etter hvert var det mer eller mindre akseptert. I begynnelsen var det mange undrende blikk, og for mange var det første gang de snakket med en hvit. Zimbabwe har lenge etter frigjøringen i 1980 beholdt et apartheid-system, hvite og svarte omgikk ikke hverandre, noe som har gjort at zimbabwere bærer en underlegenhet til hvite i sin identitet.

GJORDE MANGE FEIL

Jeg brukte mye energi på å leve på deres premisser, for at de skulle se meg som Ynghild og ikke se en hvit. Jeg levde på 300 kroner måneden og brukte de første månedene på å bli akseptert. Jeg gjorde mange feil. Lenge sto landsbykvinnene og stirret på meg når jeg hentet vann og lo når jeg bar vannet som en mann. Ikke på hodet. Hvordan jeg tente bål og spiste med fingrene. Kunne jeg det? Jeg var jo hvit! I begynnelsen kastet jeg søppel slik jeg gjør i Norge. I en plastikkpose ble makrell-i-tomat boksen, Toro suppeposen, korker og annet kastet. Jeg ble ydmyket av å se at posen var borte dagen etter, og at den var tatt i bruk. Makrell-i-tomat boksen var blitt en tallerken, og Toro-posen prydet en veggen i en hytte, mens korker ble brukt på hjemmelaget brettspill. Jeg lærte fort at alt kunne brukes.

Hente vann, ved og lage bål tok timer. Derfor sto vi opp litt før sola og var klare til skolestart klokken kvart over syv. Etter hvert ble jeg og de, vi og oss. Undervisningen var krevende, og det var lange dager. Å sitte rundt bålet, spise det som var å spise, drikke vann fra brønnen, vaske håret i regnet, og prøve å tilpasse seg var det letteste. Det vanskeligste var å forstå hvordan vi kan la våre brødre og søstre leve i fattigdom, mens ungene deres går til skolen på tom mage. Jeg hadde unger som sovnet utmattet i klasserommet eller besvimte av sult. Det var da jeg forsto at jeg aldri ville være helt som dem. Jeg hadde faktisk muligheten til å reise om jeg ville. Jeg hadde tilgang på et annet liv. Dette gjorde meg ydmyk. Jeg kunne ikke lenger undervise barn som svimte av i timen. For meg ble det viktig å gi det helt primære - mat. Jeg reiste hjem og arrangerte støttekonserter slik at vi kunne starte en matstasjon der barna kunne få mat på skolen. Venner og familie her hjemme hjalp til. Det ville aldri gått uten. Matstasjonen ga et varmt måltid om dagen til 300 barn. Med noen tusenlapper i måneden var vi igang! Jeg samlet inn penger ved å sende reisebrev til venner og familie, fortsatte undervisningen og begynte å føle meg hjemme.

TUNG AVSKJED

Politisk endret situasjonen seg fra dag til dag og det ble vanskeligere å være hjelpearbeider. Alle utenlandske hjelpearbeidere i landet hadde blitt evakuert måneder tidligere. Foreldrene mine ringte daglig. Fire hvite farmere var blitt drept, og selv om det var i helt andre områder av landet, ønsket jeg ikke å la dem der hjemme være bekymret. Men mediene hadde en vanvittig måte å vinkle ting på, og selv om fire farmere var blitt drept på et halvt år, ble det aldri nevnt noe om de tusenvis av svarte som ble drept og torturert av Mugabes regjering.

Jeg følte meg fremdeles trygg. Men foreldre og familie ba meg innstendig om å komme hjem. Avskjeden med landsbyen var tung. Jeg fikk venner til å fortsette leveringen av mat til matstasjonen etter at jeg dro.

Hjemme tok jeg fatt på studier og jobb og prøvde å finne ut hva jeg ville gjøre. Jeg skulle tilbake til Ynghild i Norge. ”Alle” var opptatt av at jeg nå skulle ”starte” livet mitt som de uttrykte det. Uten å forstå at det også var livet mitt - der i Zimbabwe.

LEVDE MED FRYKT

Jeg ble engstelig da skolepengene til fadderbarna kom i retur.

“Tomater” - Når skolen hadde julestengt, hjalp Ynghild til med dyrking av grønnsaker for psykisk og fysisk utviklingshemmede.

Landsbyen tar farvel med Ynghild i 2001.

Jeg ble redd da jeg fikk en mail av ”broren” min i landsbyen om at ikke alt var som det skulle. I mailen sto det “vi har ikke sett mat på tre måneder”. Jeg visste med en gang at dette var politisk og bestemte meg for å reise tilbake. Jeg visste også at jeg trengte mer penger da prisene hadde steget, tørken tatt avlingene og Dopota trengte mat. Vi holdt en støttekonsert, men det dro ikke inn nok penger. Redningen ble en journalist som valgte å skrive en nyhetssak. Penger kom inn fra fjern og nær.

Igjen reiste jeg til Zimbabwe uten å vite hva som ventet meg, hvordan vi skulle utføre hjelpearbeidet, og i det hele tatt om jeg kom inn i landet. Jeg prøvde forgjeves å knytte opp leveransen til en av de store organisasjonene. Det var heller ikke mulig å finne ut av om de skulle dele ut mat i det området der jeg holdt til. Jeg kom meg inn i landet og tok kontakt med en venn av meg som trodde jeg var sprø som skulle sette i gang dette. Jeg hadde pengene, men butikkhyllene var tomme. Men jeg fikk hjelp av tre venner til å skaffe mat, ulovlig, for myndighetene ville ha full kontroll over matutdeling. Om natten kjørte vi de fem timene til landsbyen med lastebilen full av mat. Gjennom politisperringene, og med maismelsekkene godt gjemt, kom vi endelig frem. Dagen etter ble jeg tatt med til fylkesmannen for å informere om at jeg var tilbake. De så helst at jeg skulle dele ut mat slik de gjorde det. Jeg fortalte dem at her sulter alle, enten de er krigsveteraner eller i opposisjon, at jeg kom til landsbyen før opposisjonspartiet eksisterte og at jeg ikke gjorde forskjell på noen.

For første gang i mitt liv levde jeg med en frykt som holdt på å ta knekken på meg. Det var en situasjon som ikke bare satte mitt liv i fare, men også menneskene rundt meg. Jeg hadde flere hjelpere for å få smuglet maten frem til landsbyen. Folk fra regjeringspartiet satte sine liv i fare for å støtte arbeidet mitt. Å balansere forholdet jeg hadde til hvite farmere, opposisjonsmedlemmer, regjeringsmedlemmer, krigsveteraner og lokale, ble en del av arbeidet.

OPPTURER

Med midlene som kom fra Norge kom vi gjennom sultkatastrofen, og vi kunne til og med starte prosjekter vi tidligere hadde drømt om da vi satt rundt bålet på kveldene. Nå gikk vi i gang med å innstallere strøm og vann til skolen, bygge toaletter og dusj til lærerne og få til utgraving av en stor dam i landsbyen. En sygruppe ble satt i gang for å sy skoleuniformer, og matstasjoner ble startet på flere skoler. Alt dette skapte arbeidsplasser og fremdrift.

Fadderordningen ”Et ansikt” ble skapt. Jeg ønsket å gi ansikter til alle i statistikkene. Foreldreløse barn, sultofre, aidsofre. Statistikker alene gjør det så lett å fjerne seg fra virkeligheten. Arbeidet vokste i omfang, og jeg så nødvendigheten av å starte en stiftelse i november 2003, for å få hjelp her hjemme. Og en fantastisk gjeng dannet grunnlaget for stiftelsens drift i Norge.

“Kul turkis” En nabogutt i landsbyen

SABONA IDAG

Sabona betyr "Hei - jeg ser deg". Det er hjelp til selvhjelp vi fokuserer på. Målet er penger direkte til prosjektene uten for mange mellomledd, som skaper sterke bånd mellom giver og mottaker. Nyhetsbrev og reisebrev blir sendt ut til alle givere. For meg er det viktig at prosjektene blir drevet frem av dem på grasrota. De lokale skal være med i selve prosessen.
Sabona opererer nå i to provinser i Zimbabwe. Vi har fem ansatte og flere frivillige og når ut til flere ti tusener gjennom prosjektene. Selv om situasjonen er svært vanskelig i Zimbabwe nå, og vi har et stramt budsjett, så har vi likevel klart å skape fremdrift.
Det er også solskinnshistorier i en ellers veldig tung hverdag i landet. Sygruppen som syr skoleuniformer er snart selvdrevet. De er med på å gi inspirasjon, og flere sygrupper er nå etablert.
Klinikker og sykehus mottar svært nødvendig utstyr og medisiner, og vi har også installert vann på en av klinikkene. Vi har et hjelpefond som har hjulpet mange hundre mennesker med medisinering, sykehusinnleggelse og operasjoner. HIV-pasienter får bremsemedisiner etc.
Fem grønnsakhager er anlagt for å hjelpe eldre, foreldreløse og HIV/AIDS pasienter. Vi er også igang med et større vannings- og plantasjeprosjekt som tar sikte på å hjelpe folket igjennom sultkatastrofer, men også for å introdusere mer næringsrik mat.

DRØMMEN VI HADDE

Lokalbefolkningen har et sterkt forhold og eierskap til Sabona og arbeidet driftes av dem. De er utrolig engasjert og har en ståpåvilje for å få til prosjektene. Sabona er fremdeles en baby som lærer å gå, men grunnmuren er lagt for å skape god bistand.
Dette var drømmen vi hadde om å få til noe. Sabona ble skapt underveis, med hjelp av mange, mange mennesker. Drømmen vår! Ved å følge drømmen sin skaper man den virkeligheten man selv ønsker!
Ynghild Solholm giftet seg med Thomas Kaldhol i mai 2006. 50 gjester ble fløyet til Zimbabwe for å delta i et tradisjonelt bryllup hvor Ynghild ble giftet bort av landsbyen "sin". Mellom 4-5000 mennesker deltok i bryllupsfeiringen.

Du kan lese mer om Sabonas arbeid på www.sabona.no

Takk til Reise- og livsstilsmagasinet Great og www.great.no for tillatelse til å gjengi artikkelen.

SABONA

" Rekke og rad" Barna har egen grønnsakshage og lærer om dyrking av grønnsaker og ernæring på skolen

SLIPP BØKENE LØS!

GJØR HELE VERDEN TIL ET BIBLIOTEK

Av Jannike Østervold

BOOKCROSSERE ER MENNESKER, SOM MED STOR GLEDE GIR BORT SINE BØKER, OG DET TIL HELT FREMMEDE. DE SLIPPER BØKERNE "IN THE WILD" – FOR EKSEMPEL PÅ EN KAFE, PÅ BUSSEN ELLER I PARKEN

Foto: Elin G. Sjølie

DET FINNES OVER 200.000 i USA, men bare 2 i Øst Timor. I Danmark finnes det 1457, mens det er 1879 i Norge – og en av dem er meg. Hva jeg snakker om? BookCrossere, selvfølgelig. Mennesker som med stor glede gir bort sine bøker, og det til helt fremmede. Hvorfor i all verden skal en som er glad i å lese gi bort bøkene sine, tenker du kanskje. Svarene er mange. Fordi du hadde to av den, fordi hyllen var for full til at du fikk plass til dine siste bokinnkjøp, fordi det er morsomt, eller for å glede en du ikke kjenner. Når gjorde du sist en god gjerning til glede for en ukjent?

BOOKCROSSING – SLIK FUNGERER DET

Alle som har tilgang til internett kan delta. Det er gratis og gøy. En starter med å opprette en profil på www.bookcrossing.com, og så er det bare å gå i gang.
Hvis du har en bok som du vil slippe fri, registrerer du den på nettsiden, med tittel og forfatter, og får tildelt et løpenummer, som skrives på en merkelapp og limes på boken. De mest sofistikerte bestiller fine ferdig-merkelapper fra BookCrossings nettbutikk, men en hjemmelaget lapp går like bra. Så gjenstår selve "slippet". Og her finnes det flere muligheter. Du kan enten slippe den "in the wild" – for eksempel på en kafe, på bussen, i parken, eller du kan oppsøke en av de offisielle BookCrossing-sonene. Når du slipper en bok, er det viktig at du journalfører det på BookCrossing.com. Da angir du hvor du har lagt fra deg boka. Det utløser at det sendes en e-post til alle som har sagt at de vil varsles når det slippes bøker i ditt distrikt, og kanskje kommer noen til å gå på jakt etter din bok. Eller kanskje finner noen som aldri har hørt om BookCrossing boka helt tilfeldig. Alle bøker er merket med www.bookcrossing.com, så det er mulig for en utenforstående å skjønne hva det dreier seg om.
Det er stas å finne bøker som er "in the wild". Og igjen er det viktig med journalføring på nettstedet, så den som opprinnelig la ut boken kan få sjansen til å følge dens ferd på nettet.

SLIK BEGYNTE DET

BookCrossing.com er utviklet av Humankind Systems, Inc., et firma som lager internettløsninger. En av partnerne, Ron Hornbaker, fant ut at han ville skape et nettsamfunn, som skulle bli noe enestående i sitt slag, noe som skulle gi et positivt bidrag tilbake til samfunnet og som han kunne glede seg over å arbeide med. Resultatet ble BookCrossing.com. Ron fikk ideen i mars 2001. Han kjente til det populære nettstedet WheresGeorge.com, der folk sporer dollarsedler etter serienummer, og han tenkte etter hva slags andre fysiske objekter folk kunne ha glede av å spore. Et blikk på den fulle bokhyllen ga ham ideen. Allerede klokka 3 om natten hadde han og hans kone, Kaori, bestemt seg for hva nettstedet skulle hete, og Kaori hadde designet logoen, med den løpende boka.
Etter 4 ukers intens programmering ble BookCrossing.com satt i drift. De første månedene kom det ca. 100 nye medlem-

mer i måneden, men etter en artikkel i "The Book Magazine" i 2002 tok det virkelig av. Nå har det spredt seg til land i hele verden, og hver dag kommer det ca. 300 nye medlemmer. Til sammen er det nå 590 355 mennesker rundt i verden som er medlemmer. (Bare mens jeg har skrevet denne teksten er det kommet 4 nye!)

MØT ANDRE MEDLEMMER

En viktig del av BookCrossing.com er forumet, der du kan snakke med andre medlemmer. De vet ikke hvem du er, kjenner deg bare under det navnet du er registrert under. Da jeg skulle forberede denne artikkelen, sendte jeg en forespørsel ut i det skandinaviske forumet og ba dem svare på 5 spørsmål: Hva betyr bøker for deg? Hvor lenge har du holdt på med bookcrossing? Hvor mange bøker har du sluppet og funnet? Hva er din yndlingsbok? Hvorfor begynner man med BookCrossing? Responsen fra entusiastiske medlemmer var så stor, at jeg må gjøre et utvalg:

Jag har alltid älskat böcker! När jag gick i lågstadiet lånade jag böckerna i bokstavsordning för att inte missa någon- är det sån´t som kallas allätare!?
Stormon

Jeg har vært bokkrysser siden mai 2007.
Har sluppet 34 bøker fri. Og per i dag er 7 funnet. Har selv funnet en vill bok- den jaktet jeg på!
Haugtussa

Yndlingsboka mi er "Greven av Monte Christo" av Alexandre Dumas. Det er boka som har alt!
LeishaCamden

Favoritbok är svårt! Det brukar vara den jag läser just nu, Millennie triologin gillar jag jättemycket och Nicholas Evans "The Smoke Jumper" och "The Loop" mest för att språket är målande och lätt att dras in i.
asa-swe

Favorittbok gjennom alle tider tror jeg nesten ikke jeg kan svare på, men noen jeg har likt spesielt godt er Vindens skygge av Carlos Ruiz Zafon, Drageløperen og Tusen strålende soler av Khaled Hosseini, og Ville svaner av Jung Chang. Når min kjære kommenterer at jeg kjøper bøker bare for å legge dem et tilfeldig sted sier jeg alltid "spre bokgleden"! Det er derfor jeg er med her. Dessuten er det morsomt! :)
shimi

Bookcrossing er supert også for barn. Min datter på 8år elsker bookcrossing! Hun er veldig glad i bøker og deler gjerne sine gode leseopplevelser med andre. Hun syns det er veldig spennende å gå på skattejakt/bokjakt når vi får e-post om at det har blitt satt fri en bok i vårt nærområde. Minst like spennende er det når hun selv slipper fri bøker, er det noen som finner boken? Blir boken journalført? Reiser boken videre?
Tuttasb

Hvorfor man bør begynne med BookCrossing? Først og fremst er det gøy og spennende. Dessuten er det miljøvennlig. Hvis man er en person som leser mye er eller har dårlig råd, så er det jo en veldig billig måte å lese bøker på. Dessuten kan man være med på å glede andre.
Lunacia

www.bookcrossing.com
Kart over offisielle bookcrossing-soner finnes på homepage.mac.com/pachydomo/OBCZWorldMap.htm

HAN TILTREKKER GODE PROSJEKTER

Av Nina Høst-Madsen

ADVOKAT KNUD FOLDSCHACK BLE LANDSKJENT FOR ARBEIDET MED CHRISTIANIA OG FONDET JAGTVEJ 69. MEN KJENNER DU ALLE DE AKTIVITETENE SOM HAN HAR FINGRENE I?

FATTIGE INDIANERE, fond og fete oster. Hva tiltrekker den suksessrike advokaten? Vi vender fokus og viser de prosjektene som utgjør brikkene i Knud Foldshacks måte å jobbe på.

PROSJEKTER:

Indianere i Peru:
Her har Knud Foldschack vært med på å opprette et kontor som bl.a. gir juridisk rådgivning til noen av de mange indianerne som er blitt fengslet uten rettergang.

ØKOTURISME:

Direktør og medeier av Ecohouse i Bulgaria Ltd. Et hotell i de blå fjellene i Bulgaria. Et hus i Zeravna som ble kjøpt i 2001 for å skaffe lokale arbeidsplasser i det deilige, men fattige hjørnet av Europa. Gjennom dette prosjektet er en forsiktig turisme startet i området. Et område som er unikt på natur og kultur. Les mer her www.eco-house.dk

Barnehjem i Bulgaria: Har vært med på å ta initiativ til å opprette et barnehjem i Bulgaria.

Europas største økologiske landbruk i Polen: har vært med på å stifte det.

TILLITSVERV I STYRER – HERAV FLERE FORMANNSPOSTER:

AINYAHITAFONDET

Fond som støtter en rekke humanitære, sosiale og miljømessige formål, herunder også økologisk dyrkning og sund levevis/levemåte.

ØLLINGEGAARD MEIERI

Meieriet på Øllingegaard leverer hver dag friske økologiske melkeprodukter til supermarkeder, daginstitusjoner, kafeer, restauranter og butikker på Sjelland. I dag leveres økologisk råmelk fra ti økologiske gårder på Sjelland og en i Jylland.

SØVIND MEIERI A/S

Søvind Meieri ligger i Søvind midt i det naturskjønne landskapet på nordsiden av Horsens Fjord. Meieriet eies i dag hundre prosent av Solhvervsfondet, og fremstiller økologiske ostespesialiteter. Meieriet har 18 ansatte. Størstedelen av personalet er meieriutdannet. Produktene selges i supermarkedskjeder i Danmark. Mange av landets helsekostbutikker fører en del av sortimentet, og ostene lagerføres hos de

fleste grossister. Gourmetrestauranter og kafeer bruker oster fra Søvind Meieri. Ca. 40 % av produksjonen eksporteres til USA, Frankrike, Tyskland, England, Sverige og Holland. Men eksporten er sterkt voksende, spesielt til England, Frankrike og USA.
Se mer: www.sovind.dk

SVANHOLM GODS

Svanholm Gods ligger i naturskjønne omgivelser i Horns Herred, 55 km fra København. Svanholms 420 HA eller 750 tønner land fordeler seg på 450 tønner åkre, 250 tønner skog og 50 tønner sjøer, eng, bygninger og parker. Godset drives i dag utelukkende etter økologiske prinsipper. De eldste delene av godset stammer fra middelalderen. I 1978 ble Svanholm omdannet til kollektiv, og i dag er godset hjem for omkring 65 voksne og 35 barn pluss et varierende antall gjester. Svanholms hovedproduksjon er økologisk landbruk, med produksjon av korn, grønnsaker, frukt og dyrefor. I tillegg har godset 100 melkekyr i løsdrift, en trevarefabrikk med treemballasje som spesialfelt, et grønnsaks- og fruktpakkeri, samt en gårdsbutikk. Det er ikke alle "svanholmerne" som jobber på Svanholm – ca. en tredjedel har forskjellige slags utearbeid, for eksempel i Roskilde og i København.
Se mer på www.svanholm.dk

FEJØS FORSØKSPLANTASJE

Fejø Forsøksplantasje er etablert som et andelsselskap med begrenset ansvar. Andelsselskapet ble stiftet i mai 1996 av frukt- og bærdyrkere, landbruks- og bransjeorganisasjoner samt andre som ønsket å være med på å støtte utviklingen innenfor Dansk fruktdyrkning. Andelsselskapet består av mer enn 35 fruktavlere og andre interesserte fra Fejø, Sydhavsøerne Landboforening, Lolland-Falsters familiebrug og 3F-Vestlolland.
Se mer på www.fejoe-forsoeg.dk

SOLHVERVSFONDET

Støtter forskning og andre prosjekter som gjenoppretter den økologiske balansen mv.
Befolkningsminoriteter som er truet eksistensielt og kulturelt. Kunstnerisk uttrykk som bibringer nødvendigheten av jordens balanse.
- Fondet Ecofarma, Gdansk
- Billetsamfondet
- Grennessmindefondene
- Promilleafgiftsfondet

Selvstendig advokat i Advokatfirmaet Foldschack & Forchhammer i København. Blant annet for:
- Fondet Jagtvej 69
- Christiania
- Besetningen på Danica White

Produkt fra Øllinggård meieri

Svanholm Gods

Epler fra Fejø

DESIGNVESKER MED SOSIAL PROFIL

Av Jannike Østervold

JENTENE FRA VIPS SYR DESIGNVESKER I HØY KVALITET OG HAR SOM FILOSOFI AT DET ER VIKTIG Å GJØRE MENNESKER SELVHJULPNE. DE FUNKSJONELLE VESKENE GIR ET BEDRE LIV FOR UNDERPRIVILIGERTE

DET STARTET MED 4 JENTER som gikk på Kreagent skolen, hvor de hadde en studentbedrift som arbeidet med teamutvikling. Etter hvert ble de et veldig bra team, og de fant ut at de hadde lyst til å arbeide sammen etter at de var ferdige på skolen. En dag de satt i parken, ringte plutselig en mobiltelefon, men hvor var den? Alle famlet vilt på bunnen av sine vesker, og selvsagt sluttet den å ringe før noen fant den. Like etter lette Elisabeth febrilsk etter bankkortet og utbrøt: ”At det ikke finnes noen mer praktiske vesker!”
De andre tente straks på ideen og fablet om at de kunne jo prøve å sy noen. Men hvis de først laget fine, praktiske vesker, var det sikkert flere som var interesserte, så da var det kanskje best å få noen til å hjelpe seg med å lage dem. Og veskene burde jo ikke bare være praktiske, men også ha et lekkert design. Slik ble en forretningsidé født! Nå gjensto bare å gjennomføre prosjektet. Da de fant designer Helene Westbye, med erfaring fra Italia, visste de med det samme at det var henne de trengte, og hun ble en av gründerne. Helene har designet de to første kolleksjonene i samråd med Michaela Hansson.

SOSIALT ANSVAR

Helt fra starten hadde de et sterkt ønske om å gjøre bedriften til et sosialt ansvarlig selskap, men det tok litt tid å finne ut hvordan det sosiale aspektet skulle utformes. Hanne Tvedt har ansvaret for denne delen av virksomheten. VIPS-jentene vil ikke assosieres med CSR (Corporate Social Responsibility), siden de mener at det uttrykket er oppbrukt av selskaper som egentlig ikke tar sosialt ansvar. De har som filosofi at det er viktig å gjøre mennesker selvhjulpne. Derfor deltar de i utviklingsprosjekter over en 3-års periode, med sikte på at

Fra VIPS’ nye kolleksjon.

prosjektet skal være selvdrevent etter 3 år.
Elisabeth forteller at utviklingen i VIPS har vært mye styrt av tilfeldigheter. En slik tilfeldighet var møtet med sosialantropologen Øyvind Jaer, som hadde startet en skole for lavkastebarn i landsbyen Karchana i Nord-India. Dette er et utviklingsprosjekt som VIPS deltar i.
Jentene har hele tiden hatt en tanke om at deres egen virksomhet skulle være sosialt ansvarlig. Dette er imidlertid langt mer vanskelig enn de hadde forestilt seg da de startet opp for to år siden. I en tidlig fase vurderte de å få veskene produsert av kvinner som ellers ikke kunne fått en jobb, men siden de hadde funnet en nisje i markedet som krevde svært høy kvalitet, trengte de arbeidskraft som hadde den nødvendige kompetansen. Prøveproduksjon i India ga heller ikke godt nok resultat, og det endte opp med at produksjonen ble flyttet til Kina, der de etter å ha fått hjelp av en agent inspiserte 6 fabrikker fant en som tilfredsstilte alle kravene deres. VIPS har meldt seg inn i organisasjonen Etisk Handel og samarbeider med dem om å kvalitetssikre arbeidsforholdene på fabrikken i Kina.
”Vi ønsker at alle som er involvert i VIPS skal ha det godt på arbeidsplassen,” sier Hanne.

ØKONOMI

Selv om man starter i det små, må man ha penger til å utvikle en forretningside. Heldigvis hadde Innovasjon Norge en spesiell ordning ”Ungt inkubatorstipend”, der de fikk 200 tusen i tilskudd, som hjelp til å komme i gang. Studentbedriften ble omdannet til VIPS Organized Chaos AS, med de 5 gründerne som eiere. Og det ser ut som de har klart å kapre en nisje i markedet.
”Nå er veskene våre å få kjøpt i 13 forskjellige byer i Norge, og vi er i ferd med å etablere oss på det danske og svenske markedet,” sier Elisabeth Saxvik Hatlem, som har ansvar for økonomi og administrasjon.

PRODUKTENE

I tillegg til å være lekre er veskene praktiske – VIPS har feminine laptop-vesker, dokumentmapper, treningsbager med våtrom og plass til shampo og balsam og små vesker av forskjellige typer. Alle vesker har nøkkellenke og speil. Noen er utstyrt med ekstra sminkeveske, myntpung og kortholder, noen har holder til vannflaske. Lommer inne i veskene sitter høyt oppe, så de er lette å komme til. I VIPS veskene er hver minste detalj gjennomtenkt.
Første kolleksjon var bare vesker. I den nye kolleksjonen er det i tillegg sko og belter, og i neste kolleksjon blir det også nye produkter.
”Når du kjøper en VIPS veske, ligger det et lite brev i vesken som forteller om vår sosiale profil. Vi kunne nok solgt veskene like godt uten det sosiale aspektet, men for vår egen del er det viktig at vårt arbeid kommer flere til gode,” sier Hanne og Elisabeth.

VIPS Organized Chaos AS
www.vips.no

Designer Helene Westbye (26) (t.h) har designbakgrunn fra Italia, de øvrige er Marie Helene Engelsen Flatval (23), Line Staxrud Eriksen (26), og Elisabeth Saxvik Hatlem (25) og Hanne Tvedt(26). Foto: Jan Lillehamre

HVORFOR SÅ LITEN FORSKJELL PÅ DE RØDE OG DE BLÅ?

Av Arne Øgaard

DIALOGOS OG CULTURA BANK INVITERTE I SEPTEMBER BANKMEDARBEIDERE, INDUSTRILEDERE, GRASROTAKTIVISTER, FORSKERE OG ANDRE TIL ET MØTE FOR Å SNAKKE FORDOMSFRITT OM ØKONOMI

ERIK REINERT, professor i Tallinn og med en rekke sentrale verv i Norge, innledet til samtale.
Reinert er ofte blitt angrepet for sine synspunkter, og disse angrepene har vært omtrent like både i kraft og innhold, enten de har kommet fra den politiske venstresidens eller fra høyresidens økonomer. Selv forklarte han dette med at alle økonomene har den samme utdannelsen. En utdannelse som er sterkt fokusert på modeller som er frembrakt under den "minste matematiske motstands vei" og at økonomene i liten grad er trenet i å forholde seg til virkeligheten.
Med dette utgangspunkt er ikke økonomene tilstrekkelig bevisst forskjellen på realøkonomi og finansøkonomi. Synker aksjekursene er det mange som snakker om faren for økonomisk krise, men dette gjelder primært i finansøkonomien. Det kan godt være at produksjonen av varer og tjenester fungerer utmerket. Det er selvsagt en nær kobling mellom de to delene av økonomien, men et avgjørende problem er at folk som arbeider i finansøkonomien ikke alltid ser at deres oppgave er å styre pengene slik at de kan skape fornyelse i produksjonslivet. Bare de tjener penger på valutahandel, aksjehandel eller eiendomsspekulasjon, anser de seg selv som meget vellykkede, men slike aktiviteter bidrar ikke i seg selv til nyskapning i samfunnet. Det at eiendomsprisene i et område presses opp, kan derimot forhindre en oppstarting av nye aktiviteter. Å styre penger inn i produksjonsøkonomien vil også innebære en risiko. Med dagens krav til avkastning vil det ofte mangle risikovillig kapital.
Rentesrenten er den mekanismen som gjør at finansøkonomien har en tendens til å bli for stor i forhold til realøkonomien. I følge Einstein, er rentesrenten det eneste som er sterkere enn atombomben.

MANGFOLD ER RIKDOM

Økonomer fra Sentral-Europa oppfattet tidligere et samfunn som rikt når det fantes mange ulike yrker der. Men denne måte å tenke på er blitt fortrengt av økonomer fra det Reinert kalte den "angelsaksiske tradisjon". Disse satte individet og ikke samfunnet i fokus. Margreth Thatchers politikk var et eksempel på å tilrettelegge for at rike enkeltmennesker kunne bli enda rikere
I markedsøkonomiens grunnteorier ligger det forutsetninger om at det skal være en perfekt informasjonsstrøm, en perfekt konkurranse og at alle mennesker har like forutsetninger. Alle som ser seg rundt ser at dette ikke er tilfelle. Konsekvensen er at de rike blir rikere og de fattige fattigere. Dette temaet er grundig behandlet i Reinerts siste bok som nylig er utkommet på engelsk. Skal økonomene kunne bidra til en forbedring av tilstanden i verden, må de innse at deres teorier har en begrenset gyldighet. Et Kumbelsitat ble fremhevet som veien fremover:
"The noble art of losing face, may one day save the human race".

UBALANSE

I det økonomiske språket er begrepene stakeholder og shareholder i ferd med å bli norske uttrykk. "Shareholderne" er de som henter økonomisk utbytte ut fra virksomheten, mens "stakeholderene" er de ansatte og alle andre som har interesse av at virksomheten eksisterer. I et samfunn bør det være en balanse mellom statens interesse og interessen til de to gruppene som er nevnt over. I Norge ser vi at det er "shareholdernes" interesser som dominerer i stor grad. Både økonomer og industriledere var enige om dette. Filosofien bak er at pengene ikke skal bli innen en bestemt sektor, men at investorene skal få dem tilbake slik at de kan investere i nye bransjer. Men en slik politikk gjør de rike rikere, tillegg til at de får en sterk innflytelse på samfunnsutviklingen. Mange av dem har også et personlig forbruk som skiller dem ut som en egen luksusklasse.
Ethvert samfunn må finne den riktige balansen mellom de tre leddene, og noen steder går det framover. Reinert nevnte et eksempel på hvordan man i USA har økt forståelsen for statlig styring. Under Clinton fremhevet en av hans økonomer at minstelønnen måtte heves. Dette forslaget ble nedstemt med begrunnelse av at det ville ødelegge den økonomiske konkurransen. Ved en tilsvarende avstemning i dag var det bare et fåtall som var i mot en slik heving. På 1990 tallet var det mange som trodde at markedet kunne løse alle problemer. I dag er det ikke like mange som tror blindt på dette.

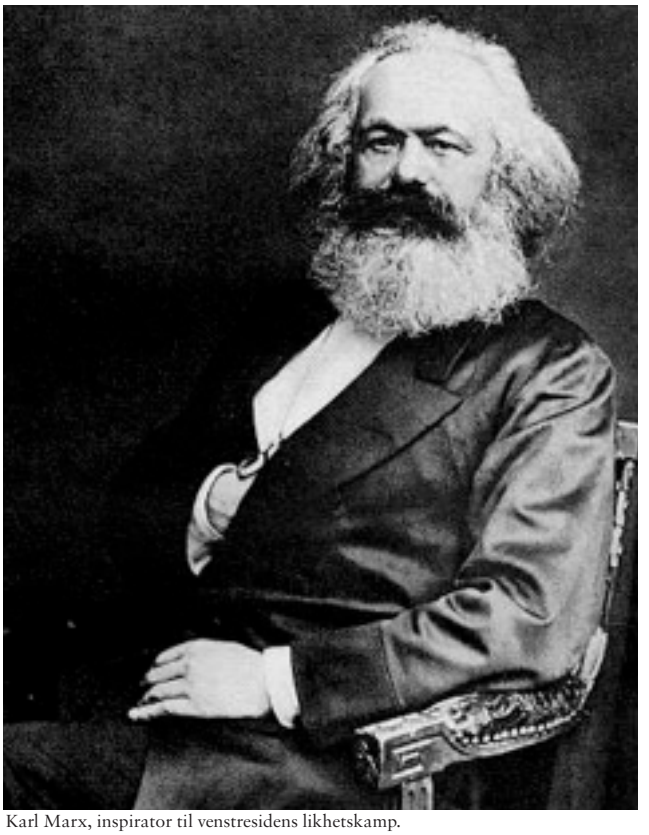
Karl Marx, inspirator til venstresidens likhetskamp.

GIVING BACK

Såkalt rasjonell tenkning kan føre til at man blir samvittighetsløs. Et samfunn trenger derfor moralske impulser. I USA har det alltid vært viktig å kunne tjene seg rik, men på de rike har det også vært et press om "giving back". Derfor finner du nesten ikke en parkbenk eller en større institusjon hvor ikke giverens navn er framhevet. Helt uselvisk er altså ikke denne givingen, men givertradisjonen har fått mange positive konsekvenser.
I Norge er vi vant til at staten løser de fleste problemer. Men staten kan være både treg og trangsynt. Ethvert samfunn trenger et fritt kulturliv som kan gi fornyende impulser både til den moralske fantasien og til fornyelse av næringslivet. Et slikt kulturliv må være finansiert av gavepenger, men hvordan skal det bli mulig i et land hvor de rike bare i liten grad innser betydningen av "giving back". Viktige spørsmål er fremdeles ikke løst.

Denne artikkelen er en blanding av notater og refleksjoner undertegnede gjorde på et møte i Dialogos.

DIALOGOS

- Ressurssenter for sivile initiativer - har som formål å bidra til et mer menneskelig og miljøbevisst samfunn, inspirert av ideene om sosial tregrening. Virkemidlene for å realisere formålet er aktiviteter slik som forskningsprosjekter, publikasjoner, seminarer, konferanser og informasjonsarbeid. I tillegg kan foreningen tilby sekretariats- og rådgivningstjenester til aktiviteter i overensstemmelse med foreningens intensjoner. Foreningen vil søke samarbeid med andre initiativer i det sivile samfunn på nasjonalt og internasjonalt plan.
Foreningen er allmennyttig og har ikke økonomisk virksomhet og fortjeneste som formål.
www.dialogos.oslo.no

VI ER ALTFOR GRÅDIGE

Av Nina Høst-Madsen

KAPITALFOND BØR REGULERES, MENER POUL NYRUP RASMUSSEN. STRAMMERE REGLER FOR KAPITALFOND SKAL PÅ DEN INTERNASJONALE DAGSORDEN. ELLERS FORSVINNER MANGE SKATTEKRONER OG JOBBER

STOR OG HURTIG PROFITT til de få - og velferdstap og arbeidsløshet til de mange. Slik, litt forenklet, beskriver Poul Nyrup Rasmussen, tidligere statsminister og nåværende formann for sosialdemokratene i Europa, de negative effektene av kapitalfondenes gjøren og laden.

DINE PENGER

Og det er ikke småpenger det er snakk om. 1.500 milliarder av kroner på globalt plan skifter i dag hender mellom børsnoterte virksomheter og kapitalfond. 40 prosent av kapitalfondenes penger stammer fra dine og mine penger i pensjonsfond og i livsforsikringsselskaper. Penger som under kapitalfondenes vei gjennom virksomhetene skal forrentes med 20–25 prosent.

INGEN GRATIS KAFFE I TDC'S KANTINE

Poul Nyrup Rasmussen bruker TDC som et eksempel på kapitalfondenes skyggesider. For fem år siden ble TDC oppkjøpt av 5 kapitalfond. Fondene valgte TDC på grunn av virksomhetens store egenkapital og sterke markedsposisjon. Kjøpet ble finansiert av banker, med sikkerhet i virksomhetens forventede verdi. Samtidig krevde kapitalfondene 2 prosent af prisen, 1,6 mrd. kr. i gebyr for arbeidet. Etter de første 3-4 måneder trakk kapitalfondene de første 39 mrd. kr. ut av virksomheten.
"Man realiserer et konstant profittpress. Det er ikke engang råd til kaffe i kantinen. Samtidig får CEO'en Henning Dyremose, en fratredelses

bonus på 100 mill. kr. Det som den prosessen bidrar til, er et uttrekk av verdier, oppsplitning i små bedrifter og opphopning av gjeld," sier Poul Nyrup Rasmussen.

EN KORTSIKTIG JAKT

Oppsigelsesrunder, mindre sosial ansvarlighet og mindre konkurranseevne er de langsiktige konsekvenser av det presset som ligger bak kapitalfondenes oppkjøp, vurderer Poul Nyrup Rasmussen.

"Problemet oppstår på grunn av kapitalfondenes kortsiktige jakt på høy avkastning når de kjøper opp bedrifter, gjeldsetter dem og trekker store summer ut av dem. Det underminerer sunne bedrifters vekst og muligheter for investeringer i forskning, utvikling og nye arbeidsplasser," sier Poul Nyrup Rasmussen.

GLOBALE SPILLEREGLER

Strammere internasjonal lovgivning er veien fram, mener Poul Nyrup Rasmussen. Han arbeider for å få satt punktene transparens, informasjonsplikt, tilsyn, regnskaps og informasjonstilsyn, regulering, åpenhet, rapportering samt nye etiske krav - på den internasjonale dagsorden. Helt ideelt ville det være å få punktene på dagsordenen før det neste G8 toppmøtet, mener han.
"Joseph Stiglitz, tidligere sjeføkonom i Verdensbanken, og en lang rekke andre økonomer har påvist at de reglene som er blitt iverksatt på området, har virkninger for finansmarkedet. Hvis Europa og USA sammen lager regelsett, så har det enorme virkninger. Mitt poeng er at vi kan gjøre noe, og vi kan også gjøre noe på området for private pensjonsfonds ved å utvikle noen etiske regelsett for våre pensjonsinvesteringer," sier Poul Nyrup Rasmussen.

KILDER:

Poul Nyrup Rasmussens foredrag om kapitalfonds på nordisk bankmøte den 31. august 2007. Et bankmøte for Cultura, Ekobanken og Merkur Andelskasse samt www.nyrup.dk

Ultimo oktober utgir Informations Forlag boken:
I grådighedens tid - Kapitalfonde og Kasinoøkonomi".
Redigert av Poul Nyrup Rasmussen

Flere og flere av kapitalfondene kjøper opp velfungerende bedrifter, hvilket medfører oppsigelsesrunder og penger som forsvinner på skatteflukt. Boken samler bidrag fra en rekke danske og internasjonale eksperter innenfor det feltet. Hver især leverer de analyser, som alle på forskjellig vis belyser de problemene som knytter seg til fondenes aktiviteter og avslører en grådighet, som kan svekke finansieringen av det danske velferdssamfunnet med alvorlige konsekvenser for den sosiale sammenhengskraften. Men boken gjør mer enn kun å peke på kasinoøkonomiens problemer. Løsningene finnes, men det krever politisk vilje til å løse problemene på både nasjonalt, europeisk og globalt plan.

Kapitalfond, såkalte Private equity betyr investering i et ikke-børsnotert selskap. Hvis et selskap kjøpes av private equity fond er det ikke lengre børsnotert. Private equity investeringer er karakterisert ved at en krets av store investorer investerer direkte i en rekke selskaper med det formål å oppnå en høyere avkastning enn de ellers ville ha oppnådd ved investeringer i børsnoterte aksjer. Når en private equity investering foretas, vil private equity fondet, over en periode på 3-7 år, forsøke å videreutvikle virksomheden slik at avkastningen optimeres når virksomheten selges.

SOSIAL-ENTREPRENØREN – AGENT MED RETT TIL Å ENDRE

Av Jannike Østervold

JAN-URBAN SANDAL HAR SKREVET EN BOK SOM PRESENTERER TEORIER OG PRINSIPPER OM SOSIALT ENTREPRENØRSKAP. HAN TAR VIDERE FOR SEG BAKGRUNNEN FOR FREMVEKST AV SOSIALT ENTREPRENØRSKAP, PRESENTERER LEDENDE SOSIALE ENTREPRENØRER OG AVSLUTTER MED GJENNOMGANG AV ET NORSK EKSEMPEL. PENGEVIRKE HAR MØTT JAN-U. SANDAL

Sosial innovasjon betegner den prosess hvor et enkeltstående individ fatter frie og selvstendige beslutninger vedrørende kombinasjon og bruk av produksjonsfaktorene i den hensikt å lansere en sosial tjeneste som bedrer tilværelsen for mennesker og som ikke tidligere har vært på markedet. Resultatet er økt sosial verdi. Den sosiale entreprenør handler med stor grad av risiko og med sitt gode navn og rykte i pant. Skulle aktiviteten bli mislykket, taper den sosiale entreprenør tilliten i markedet og sin troverdighet som sosial agent.

- Du har skrevet en bok du har kalt "Sosial-entreprenøren – agent med rett til å endre". Hvordan kom du til å bli interessert i dette temaet?

"Jeg startet med forskning basert på Schumpeters teorier og innovasjonsbegrepet. Det ble etter hvert til min doktoravhandling "Jakten på entreprenøren". I forlengelse av arbeidet ble jeg oppmerksom på begrepet "sosialt entreprenørskap", som var utbredt i USA – dette er også basert på Schumpeters teorier. Dette var et urørt fagområde i Norge og Skandinavia i 2003. Jeg startet straks med å skaffe litteratur og skrev en artikkel i serien Lund University Papers (LUP), med en teoretisk analyse og presentasjon. Jeg hadde behov for å finne eksempler i Norge, og måtte utvise stor grad av oppfinnsomhet – en kunne ikke bare sjekke oppslagsverk eller patentregister. For å oppdage en sosial-entreprenør, må en følge med i nyhetsformidlingen og i nye aktiviteter i markedet, lytte til hva aktørene formidler og særlig legge vekt på verdigrunnlag som bakenforliggende årsak til aktivitet."

- Begrepet "sosial-entreprenør" er ennå ikke innarbeidet i det norske språket. Hvordan kan vi kjenne igjen en sosial-entreprenør?

"Sosial-entreprenøren skiller seg fra gründeren og forretningsentreprenøren. Gründeren starter firma med kjent teknologi og i et kjent marked for å tjene penger. Formålet er å gi en avkastning på investert kapital. Det endrer ikke noe, men utnytter potensialet som finnes i markedet. Forretningsentreprenøren har en unik ide, som hun setter ut i livet, som endrer den tradisjonelle måten å produsere på. Ved vellykket innovasjon kan det oppstå en entreprenørprofitt som et konkret bevis på at en irreversibel modernisering har inntruffet. Entreprenøren alene eier denne profitten. Sosialt entreprenørskap handler om å bryte fastlagte vaner og mønstre av tradisjonell karakter og gjennom innovative handlinger finne unike løsninger på komplekse problemer i den hensikt at endring skal bidra til å gjøre tilværelsen bedre. Endringsagentene, eller de ledende sosiale entreprenørene – som for eksempel Muhammad Yunus - er drivkraften i

Fil. dr Jan-U. Sandal har disputert ved Lunds universitet hvor han har tilknytning til Ekonomisk-historiska institutionen. Forskningsområdet er økonomisk tilvekst gjennom innovasjon og entreprenørskap. Sandal har forskerbakgrunn og mange års ledererfaring innen norsk og internasjonalt næringsliv. Han har bred erfaring fra etats- og bedriftsintern opplæring, veiledning, prosjektledelse, rådgivning innen personaladministrative områder, innovasjon og entreprenørskap. www.janusandal.no

transformasjonen. Sosialt entreprenørskap er antatt å være den hurtigst voksende sektor i USA i vårt århundre. Samtidig er sosialt entreprenørskap svært lite omtalt i skandinavisk sammenheng. Det er altså både snakk om nye måter å gjøre ting på, og det er snakk om et verdigrunnlag.
Det er også behov for å gjøre en avgrensning mot frivillig arbeid og arbeid som utføres av "ildsjeler".
Frivillig arbeid er i sin natur ikke rettet mot å endre grunnleggende forhold i den sosiale sektor, det samme gjelder ildsjeler. Sosial-entreprenøren derimot, er ute etter å gripe fatt i de bakenforliggende årsaker."

- Har du funnet mange sosial-entreprenører i Norge?

"Som jeg sa tidligere finnes det ikke noe register å slå opp i. I boken har jeg brukt Unity senter som eksempel. Et annet eksempel kunne være Cultura Bank. Ukeavisen Ledelse hadde for en tid siden en artikkel om temaet, der de nevnte Gerd Fleischer, Bellona og VIPS som norske eksempler (red. anm: se artikkel om VIPS i dette nummer av Pengevirke)."

Hvordan stimulere til sosialt entreprenørskap?

"Først og fremst ved å fremelske empati! Skolen og foreldrene må gi barna mulighet til å utvikle seg til empatiske individer. Vårt skolesystem har tradisjonelt vært altfor fokusert på kunnskapsoverføring.
Sosialt entreprenørskap oppstår mellom myndighetenes aktiviteter og det private markedet. Det viktigste myndighetene kan gjøre er å sørge for vidåpne informasjonskanaler, med bl.a. utbygging av biblioteker og tilgang til bredbånd for alle. Jo mer gjennomsiktig samfunnet blir, jo hurtigere går transformasjonsprosessen og jo flere sosiale entreprenører blir det."

STUDIEKURS I SOSIALT ENTREPRENØRSKAP

DRØMMER DU OM Å STARTE FOR DEG SELV I DEN SOSIALE SEKTOR?
HAR DU IDEER SOM ENNÅ IKKE ER SATT UT I LIVET?
ER DU EN SOSIAL ENTREPRENØR?
ØNSKER DU Å BIDRA TIL ENDRING?

Kurset behandler ovennevnte spørsmål og en lang rekke andre relevante problemstillinger i det sosiale entreprenørskap. Kurset legger vekt både på teori og praksis. Kurset baseres på forelesninger, diskusjoner, gruppearbeid og individuelt arbeid med stor grad av deltakeraktivitet hvor deltakerne benytter eksempler fra egen erfaring. Kurset passer for alle som er engasjert i problemstillinger knyttet til finansiering, produksjon og fordeling av sosial omsorg, translasjon og etablering av nye næringsvirksomheter i den sosiale sektor.

Omfang: 5 møter – 3 timer pr. gang. Kontakt kursleder for informasjon om tid og sted.

Foreleser er Fil.dr. Jan-Urban Sandal
Bedriftsrådgiver og forsker
Kurset er basert på boken:
Sosial-entreprenøren – agent med rett til å endre.
Kolofon forlag 2007,
ISBN 978-82-300-0338-1

Interesserte kan ta kontakt på e-post jan-u.sandal@c2i.net eller telefon 47 27 66 11

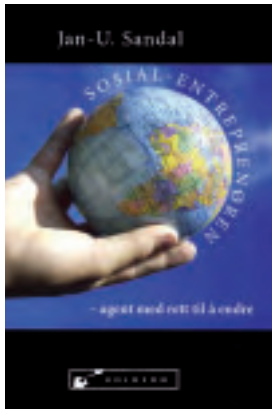

HVORDAN DET BLE GODT Å VÆRE GAMMELDAGS

Av Lars Pehrson, direktør i Merkur

- OM SUBPRIME, KALDE FØTTER OG SUNNE ALTERNATIVER

I EN DEL ÅR har banker og annet finansielt godtfolk nærmest kunnet gå på vannet. Eiendomsprisene steg og de stigende friverdiene har utløst lånemuligheter som flittig blir omsatt i privat forbruk. Disse lånene har kastet milliarder ut i omløp og har satt hele økonomien opp i gir, i land som Danmark og Norge, tett på "kokepunktet". Også lån til investering i verdipapirer har vært en hit, for aksjekursen steg også, og så tjener banken jo både på lånet og verdipapirene.

INNE I VARMEN IGJEN

Men etter hvert synes mange at det begynner å bli litt fotkaldt. Det starter i USA. Også der har boligprisene steget voldsomt, bl.a. hjulpet på vei av ufinansierte skattelettelser. For noen långivere betydde det ikke så mye at husene var belånt til pipen, for stigningen fortsatte og snart var man inne "i varmen" igjen. Disse spesielle lån blir i USA kaldt "subprime", og de utlånsvirksomhetene som er aktive på dette markedet skaffer pengene til deres utlån via utstedelse av obligasjoner eller via lån hos bankene. Da prisstigningene på hus begynte å stagnere, fikk et stigende antall låntakere problemer med å betale ned på lånet. Deretter begynte de bankene eller obligasjonsinvestorene som før kun rutinemessig hadde fornyet lånene til subprime-låneselskapene å få betenkeligheter. Flere selskaper måtte kaste håndkledet i ringen, og en generell mistillit begynte å bre seg. Aksjekursene begynte å falle og så var det plutselig ikke så artig å ha investert for lånte penger.

Det internasjonale finansvesenet henger sammen på kryss og tvers, så ringene i det stadig kaldere vannet begynte å spre seg. En engelsk bank fikk store problemer og pressen var fylt med bilder av nervøse innskytere i kø etter pengene deres. Bank of England måtte garantere så panikken ikke skulle spre seg. Samme bank hadde i månedene før for øvrig vært på fangst etter innlån i Danmark og tilbød en ekstra høy rente – nå ser vi hvorfor.

De danske bankene hadde også, helt ubemerket, øket deres utlån kraftig, og fra i 2002 samlet å ha et overskudd av innlån på ca. 125 milliarder kroner, har de nå et underskudd av innlån på ca. 200 milliarder kroner, svarende til 12 % av utlånet, noe som må finansieres på finansmarkedene frem for hos innlånerne. Et stort tall – men allikevel mindre enn i mange andre land. I Eurolandene til sammen dreier det seg om 30 % av utlånet. Den ekstra finansiering som bankene skal hente på finansmarkedet blir dyrere og vanskeligere å få. Pressen begynner å skrive om "likviditetskrisen".

VI VIL HOLDE FAST

I slike situasjoner melder ettertanken seg. Er det sunt hvis nesten hele banksektoren kun er opptatt av å låne ut penger uten å forholde seg til hva dette utlånet setter i gang – hvis det overhodet setter noe i gang (jf. investeringskredittene!)? Hvor sårbar kan en bank tillate seg å være mht. til å kunne skaffe seg sine midler? I denne forbindelse er det verdt å legge merke til at de miljømessige og sosialt orienterte bankene i Europa – herunder Merkur og Cultura – alltid har hatt et overskudd av innlån, og at vi stadig har det i dag. Selv om også disse bankene har en kraftig vekst, er årsakene annerledes, og utlånet vokser noenlunde parallelt med innlån og egenkapital. De er derfor ikke avhengige av finansmarkedenes luner. Det oppfatter vi som grunnleggende sunt - og det vil vi holde fast ved!

KRISTENSAMFUNNET I OSLO

Kristensamfunnet er en internasjonal bevegelse for religiøs fornyelse. I Norge ble den etablert i 1927 og har i dag ca. 2500 medlemmer. Kristensamfunnet i Oslo (KiO) og er en av fire menigheter og søker ny regnskapsfører fra 1. januar 2007.

REGNSKAPSANSVARLIG – DELTID 40%

Arbeidsoppgaver
Regnskap og daglig økonomistyring; oppgaver, arbeidstid og -sted kan avtales etter søkerens kvalifikasjoner og behov

Vi kan tilby en selvstendig stilling i en meningsfull og levende sammenheng.
For fullstendig annonse se
www.kristensamfunnet.org/kio

MERKUR

Merkur er et holdningspræget pengeinstitut, hvor udlån sker på baggrund af såvel økonomiske som etiske, sociale og miljømæssige vurderinger.

Ved at finansiere projekter ud fra disse kriterier ønsker Merkur at påvirke samfundsudviklingen i en mere bæredygtig retning, miljømæssigt og socialt. Mange af Merkurs låneprojekter har medvirket til at inspirere andre og givet impulser til videre udvikling. Merkur ønsker således med sit virke at række udover den umiddelbare finansiering og virkeliggørelse af konkrete initiativer.

Mere end 11.000 privatkunder, virksomheder, foreninger og institutioner har på dette grundlag valgt at benytte Merkur som deres pengeinstitut.

I kraft af den her nævnte udlånspolitik får Merkurs indlånere den yderligere mulighed, at man kan øremærke sin opsparing til særlige formål, fx til økologisk eller biodynamisk jordbrug, økologisk byggeri, vedvarende energi, bæredygtig produktion og handel, økosamfund og bofællesskaber, frie skoler og børnehaver, institutioner for social omsorg, kunst og kulturel virksomhed m.m.

Merkur har i øjeblikket en balance på ca. 975 mio. kr. Af det samlede udlån på 640 mio. kr. udgør de almennyttige, samfundsgavnlige projekter hovedparten. De øvrige udlån er til private – fortrinsvis til boligformål.

Merkur har 44 ansatte fordelt på afdelinger i Aalborg, Århus, København og Odense, samt medvirkende i et spirende bankinitiativ i Finland. Hertil kommer et repræsentationskontor i Hamborg for ca. 250 nordtyske kunder.

Merkur Vesterbrogade 40, DK-1620 København V, Tlf. +45 70 27 27 06, merkurbank@merkurbank.dk, www.merkurbank.dk

CULTURA BANK
Et etisk alternativ

Cultura Bank – er en bank for deg som er opptatt av økonomi og etikk, bærekraftig økonomi, nye måter å tenke verdiskaping på.
Cultura finansierer bl.a. prosjekter som kan forbedre økosystemene, skape renere luftmiljø, gi verdige sosiale forhold, dekke behov for omsorg og gi barn og ungdom bedre oppvekstvilkår.
Cultura ønsker å utvikle en ny form for bankvirksomhet. Gjennom et samarbeid med kundene skapes en pengestrøm som bevisst kan settes inn i samfunnsfornyende og miljørettede formål.

Målsetningen for Cultura er å medvirke ved finansieringen av samfunnstjenlige prosjekter. Videre å bevisstgjøre holdninger til penger og økonomi slik at kapital kan styres mot reelle behov og uløste oppgaver i samfunnet.

Bankens arbeidsområde er hele landet, og banken tilstreber nærkontakt til sine kunder. Cultura arbeider for at etikk, moral og verdiskaping kan innarbeides i det økonomiske liv via et nytt syn på penger, økonomi og lønnsomhet. Vi tror det er mulig å utvikle nye samfunnsøkonomiske konsepter og holdninger hvor man ikke ensidig baserer seg på egennytten som drivkraft.

Cultura samarbeider med lignende bankinitiativer i andre land, herunder også de nordiske land, og med organisasjoner som WWF og Redd Barna, Norge. Cultura har i øyeblikket en balanse på ca.320 mill.NOK. Det er 14 medarbeidere på kontoret i Oslo.

Cultura Sparebank Postboks 6800, St. Olavs plass, N-0130 Oslo, Tlf. +47 22 99 51 99, cultura@cultura.no, www.cultura.no

B-Economique

Cultura Bank
Postboks 6800 St. Olavs plass
N-0130 Oslo

NORGE

P.P.

DISTRIBUERT AV POSTEN NORGE